

سخنان صحابه و تابعین در تفسیر قرآن، فاقد جایگاه اثری است

سروراستار تفسیر «تسنیم» با بررسی جایگاه قرآنی تفسیر به مأثور و تفسیر قرآن به سنت، گفت: سخنان صحابه و تابعین هر چند به عنوان مفسران قرآن می‌تواند مورد پذیرش قرار گیرد، اما به عنوان سخنانی که در تفسیر قرآن کریم از حجیت برخوردار باشد، پذیرفته نیست و فاقد جایگاه اثری است.

سروراستار تفسیر «#تسنیم» با بررسی جایگاه قرآنی تفسیر به مأثور و تفسیر قرآن به سنت، گفت: سخنان صحابه و تابعین هر چند به عنوان مفسران قرآن می‌تواند مورد پذیرش قرار گیرد، اما به عنوان سخنانی که در تفسیر قرآن کریم از حجیت برخوردار باشد، پذیرفته نیست و فاقد جایگاه اثری است.

حجت‌الاسلام والمسلمین علی مدبر اسلامی، عضو هیئت علمی مرکز فرهنگ و معارف قرآن و سروراستار تفسیر «#تسنیم»، در گفت‌وگو با خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا) با اشاره به شیوه‌ها و روش‌های مطرح در تفسیر قرآن، تفسیر قرآن به سنت یا تفسیر قرآن به حدیث یا تفسیر به مأثور را که تعبیرهای مختلف از یک روش تفسیری است، یکی از منهج‌ها و روش‌های تفسیری قابل توجه دانست و به بررسی و تبیین جایگاه قرآنی این روش تفسیری پرداخت.

حجت‌الاسلام مدبر در خصوص اشارات و بیانات قرآن به چگونگی دستیابی افراد به تفسیر آن گفت: در این زمینه توجه به دو آیه از آیات شریفه قرآن کریم ضروری است؛ آیات 44 و 64 سوره مبارکه نحل که به نحوی بر حجیت تفسیر قرآن به سنت دلالت دارند.

سروراستار تفسیر «#تسنیم» با اشاره به آیه 44 سوره مبارکه نحل بیان کرد: خداوند در این آیه شریفه به پیامبر اکرم(ص) می‌فرماید: «#وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الذِّكْرَ لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ إِلَيْهِمْ؛ این قرآن را که وسیله یادآوری است به سوی تو نازل کردیم تا برای مردم آن چه را به سوی آنان نازل شده است، بیان کنی» در این آیه شریفه از قرآن کریم به عنوان «#ذکر» یعنی وسیله یادآوری تعبیر شده است و خطاب آیه شریفه نیز به پیامبر اکرم(ص) است.

حجت‌الاسلام مدبر اسلامی افزود: در این آیه کریمه، تبیین قرآن برای مردم به عنوان یکی از رسالت‌های تبلیغی پیامبر اکرم(ص) به شمار آمده است که به صورت روشن نشان‌دهنده این نکته است که پیامبر اکرم(ص) رسالتی به عنوان تبیین قرآن برای مردم دارد؛ بنابراین روایات رسول گرامی اسلام(ص) در تبیین قرآن کریم، مطابق این آیه کریمه دارای حجیت و قبول است.

هم چنان که مطابق آیات سوره نحل، یکی از رسالت‌های پیامبر اکرم(ص) تبیین و تفسیر قرآن برای مردم است، مطابق حدیث ثقلین همین شأن و همین رسالت برای عترت(ع) نیز وجود خواهد داشت و در واقع آیات سوره نحل به اضافه حدیث ثقلین نشان‌دهنده حجیت روایات و سخنان ائمه معصومین(ع) درباره تفسیر قرآن است.

این محقق و پژوهشگر قرآنی در ادامه با اشاره به آیه 64 سوره مبارکه نحل، عنوان کرد: خداوند تبارک و تعالی در این آیه می‌فرماید: «#وَمَا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ إِلَّا لِتُبَيِّنَ لَهُمُ الَّذِي اخْتَلَفُوا فِيهِ؛ و ما [این] کتاب را بر تو نازل نکردیم مگر برای اینکه آن‌چه را در آن اختلاف کرده‌اند برای آنان توضیح دهی» در این جا نیز خطاب «#علیک» به پیامبر اکرم(ص) است و خداوند دلیل نزول قرآن را اساساً رفع اختلافات به واسطه تبیین این کتاب از سوی پیامبر اکرم(ص) بیان می‌کند.

حجت‌الاسلام مدبر اضافه کرد: در واقع این آیه شریفه به این حقیقت اشاره می‌کند که پیامبر اکرم(ص) با دست‌مایه تبلیغی قرآن کریم به حل اختلافات اعتقادی و اختلافاتی که درباره اعمال و رفتار، میان مشرکان با یکدیگر و میان مشرکان و مسلمانان وجود داشته است، می‌پردازند. در واقع در دست داشتن این کتاب، چنین رسالتی را به همراه دارد که در دو آیه کریمه مذکور که هر دو در سوره نحل آمده است، و به خصوص در آیه اول به این رسالت پیامبر اکرم(ص) تصریح شده است.

وی در ادامه به تفسیر به سنت در معنای مورد نظر تشیع پرداخت و گفت: به استناد این که پیامبر اکرم(ص) در حدیث ثقلین، جانشینان خود یعنی عترت طاهرین(ع) را به عنوان جانشینان خود به امت اسلامی معرفی و رسالت آنان را اعلام کردند، همه شئون مطرح در دین مبین اسلام و قرآن کریم برای پیامبر اکرم(ص) غیر از شأن رسالت و نبوت ایشان، در حدیث ثقلین، برای عترت طاهرین(ع) نیز تثبیت شده است.

عضو هیئت علمی مرکز فرهنگ و معارف قرآن افزود: بنابراین و هم چنان که مطابق آیات سوره نحل، یکی از رسالت‌های پیامبر اکرم(ص) تبیین و تفسیر قرآن برای مردم است، مطابق حدیث ثقلین همین شأن و همین رسالت برای عترت(ع) نیز وجود خواهد داشت و در واقع آیات سوره نحل به اضافه حدیث ثقلین نشان‌دهنده حجیت روایات و سخنان ائمه معصومین(ع) درباره تفسیر قرآن است.

حجت‌الاسلام مدبر در پایان با یادآوری این نکته که دایره تفسیر به سنت محدود به همین حدود است، خاطرنشان کرد: از دیدگاه عالمان و مفسران شیعی آن چه در تفسیر قرآن حجیت دارد سخنان معصوم(ع) است. بنابراین سخنان صحابه و تابعین هرچند به عنوان مفسران قرآن پذیرفته است اما به عنوان سخنانی که در تفسیر قرآن کریم از حجیت برخوردار باشد، پذیرفته نیست و فاقد جایگاه اثری است.

سرویراستار تفسیر «#تسنیم» افزود: بنابراین دایره وسیعی که گاه برای محدوده تفسیر به سنت در نظر گرفته می‌شود و در آن سخنان صحابه و تابعین نیز به عنوان اثر قلمداد می‌شود مورد قبول نیست و تنها سخنان پیامبر اکرم(ص) و ائمه اهل البیت(ع) به عنوان منبع تفسیر قرآن به سنت یا تفسیر به مأثور باید مورد توجه قرار گیرد.